

Statskuldsräntor m.m.

26

Förslag till statsbudget för 2004

Statsskuldräntor m.m.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Inledning.....	8
3	Räntor på statsskulden.....	10
3.1	Statsskuldräntor.....	10
3.2	Faktorer som påverkar ränteutgifterna.....	11
3.2.1	Statsskulden och statsbudgetens saldo	12
3.2.2	Ränte- och valutakursutveckling.....	13
3.2.3	Upplåning.....	13
3.3	Känslighetsanalys	15
3.4	Regeringens överväganden	16
4	Oförutsedda utgifter	17
4.1	Omfattning.....	17
4.2	Ianspråktagande av anslaget 2002 och t.o.m. juli 2003	17
4.3	Regeringens överväganden	18
5	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.....	19
5.1	Omfattning.....	19
5.2	Regeringens överväganden	20

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26	8
2.2 Härledning av nivån 2004-2006	9
3.1 Anslagsutveckling.....	10
3.2 Utgiftsmässiga statsskuldräntor	11
3.3 Kostnadsmässiga statsskuldräntor	11
3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)	13
3.5 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för anslaget 92:1 Räntor på statsskulden	16
4.1 Anslagsutveckling.....	17
4.2 Utbetalningar 2002 och 2003 januari t.om. juli	18
5.1 Anslagsutvecklingen.....	19
5.2 Härledning av anslagsnivån 2004–2006 för anslaget 92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	20

Diagramförteckning

3.1 Statsskuldräntor (utgiftsmässiga) 1995–2006	12
3.2 Statsskulden som andel av BNP och i miljarder kronor	12
3.3 Statsbudgetens saldo 1990–2006.....	13
3.4 Ränteförutsättningar årsgenomsnitt.....	13
3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrumenttyper	13
3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta	14
3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner	15

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att 2004 besluta att ramanslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 3.1),
2. bemyndigar regeringen att 2004 besluta att ramanslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 5.1),
3. för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 26 *Statsskuldsräntor m.m.* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
92:1 Räntor på statsskulden	ramanslag	47 534 000
92:2 Oförutsedda utgifter	ramanslag	10 000
92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	ramanslag	140 000
Summa		47 684 000

2 Inledning

Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. omfattar räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet ingår inte i utgifterna under utgiftstaket för staten.

Målet för statsskuld förvaltningen är att skulden skall förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen skall ske inom ramen för de krav penningpolitiken ställer.

Ramförändringarna för utgiftsområdet förklaras främst av utvecklingen på anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden*. De ökade ränteutgifterna

2004 och 2005 jämfört med 2003 beror främst på minskade överkurser. Ett högre ränteläge och en något större statsskuld mot slutet av perioden innebär också ökade utgifter för statsskuld räntorna. Ränte- och valutaantaganden har även en grundläggande betydelse för ränteutgifterna.

Upplåningsstrategi och valet av upplåningsteknik gör att ränteutgifterna kan uppvisa stora svängningar mellan åren även om skuldutvecklingen och valutakursen är stabil. Statsbudgeten avräknas med de kassamässiga ränteutgifterna. För att studera den underliggande ränteutvecklingen bör den kostnadsmässiga redovisningen användas.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 26

Miljoner kronor

	Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Utgifts- prognos 2003	Förslag anslag 2004	Beräknat anslag 2005	Beräknat anslag 2006
Anslag för Räntor på statsskulden	67 183	42 000	42 000	47 534	48 620	58 132
Anslag för oförutsedda utgifter	0,45	10	10	10	10	10
Anslag för Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	156	140	140	140	140	140
Totalt för utgiftsområde 26	67 340	42 150	42 150	47 684	48 770	58 282

¹ Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

Tabell 2.2 Härledning av nivån 2004-2006*Miljoner kronor*

	2004	2005	2006
Ramnivå 2003	54 450	54 450	54 450
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Övriga makroekonomiska förutsättningar ¹	800	-9 300	-2 900
Volymer ¹	-4 700	700	3 600
Andra förändringar ¹	-2 866	2 920	3 132
Ny ramnivå	47 684	48 770	58 282

¹ Förändringar av nivåerna för utgiftsområdet härrör uteslutande från anslaget 92:1 Räntor på statsskulden. Se även förklaring i not till tabell 3.5 i kap. 3 under detta utgiftsområde.

3 Räntor på statsskulden

92:1 Räntor på statsskulden

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	67 183 000		
2003	Anslag	42 000 000	¹ Utgifts- prognos	42 000 000
2004	Förslag	47 534 000		
2005	Beräknat	48 620 000		
2006	Beräknat	58 132 000		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

Från anslaget finansieras utgifter för räntor på statsskulden. Anslaget avräknas utgiftsmässigt och påverkas främst av statsskuldens storlek, ränte- och valutakurser, lånebehovet samt Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Riksgäldskontoret har rätt att vid behov överskrida anslaget.

Utfallet 2002 på anslaget blev 4 083 miljoner kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. De främsta orsakerna är ändrade låneplaner, en svagare kronkurs samt en omvärderingspost på 2 306 miljoner kronor som uppstod i samband med att tre myndigheter omvandlade kontotillgångar hos Riksgäldskontoret till nyemitterade statsobligationer i enlighet med riksdagens beslut.

För 2003 beräknas utfallet bli 12 300 miljoner kronor lägre än anvisade medel i den ursprungliga statsbudgeten. Detta beror främst på större överkurser vid nyemissioner av obligationslån. De större överkurserna är ett resultat av att Riksgäldskontoret valt att emittera i lån med högre kupongränta än vad som tidigare var planerat samt att marknadsräntorna sjunkit. I redovisningen av räntor på statsskulden behandlas överkurser som en ränteintäkt vilket innebär att

nettoutgifterna på anslaget minskar. Regeringen föreslår därför en sänkning av anslaget med motsvarande belopp på tilläggsbudget för innevarande år (se avsnitt 9.2.20).

3.1 Statsskuldräntor

Utgiftsmässiga och kostnadsmässiga statsskuldräntor

Den budgetpåverkande redovisningen av statsskuldräntorna är utgiftsmässig och i princip baserad på hur mycket som betalas varje år. Ränteutgifterna blir därmed starkt beroende av vilka upplåningstekniker som tillämpas och kan uppvisa stora svängningar mellan åren som inte direkt kan hänföras till den underliggande skuld-, ränte- och valutakursutvecklingen under motsvarande period. När kostnaderna för statsskulden analyseras bör intresset i stället främst riktas mot hur mycket räntekostnader som genereras under en viss period. I tabell 3.3 redovisas de kostnadsmässiga statsskuldräntorna för perioden 2002–2006.

Kostnadsmässig redovisning innebär att räntorna periodiseras över lånets löptid, vilket innebär att den upplupna räntan, dvs. den ränta som genererats under perioden men som inte betalas, beaktas. I den utgiftsmässiga redovisningen beaktas endast ränteutbetalningar i samband med att en kupong eller en obligation förfaller.

Förutom löpande ränteutgifter samt över- och underkurser från emissionerna utgörs de totala ränteutbetalningarna även av utgifter i form av realiserade kursdifferenser vid förtidsinlösen av lån samt realiserade valutakursdifferenser. De periodiserade räntorna, som visas i

tabell 3.3, används vid beräkandet av det finansiella sparandet och för dessa beräkningar skall inte värdeförändringar räknas med. Följaktligen tas inte heller realiserade omvärderingar av skulden med avseende på ändringar i marknadsräntor och växelkurser upp som kostnader för statsskulden.

Tabell 3.2 Utgiftsmässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Räntor på lån i svenska kronor	45,4	38,4	40,4	46,1	50,3
Räntor på lån i utländsk valuta	17,5	15,0	14,0	13,7	12,4
Över-/underkurser vid emission ¹	-7,7	-13,6	-7,0	0,0	0,0
Summa räntor	55,1	39,8	47,4	59,8	62,7
Räntor på in- och utlåning ²	0,4	-4,8	-5,8	-7,4	-8,2
Valutaförluster/vinster ³	6,7	1,7	0,4	-4,7	1,7
Kursförluster/vinster ⁴	4,6	5,3	5,0	0,0	0,0
Övrigt	0,4	0,0	0,5	0,9	1,9
Summa ränteutgifter	67,2	42,0	47,5	48,6	58,1

Anm: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid med summan.

¹ Om Riksgäldskontoret emitterat en obligation med en kupongränta som är högre än marknadsräntan uppstår en överkurs, vilket innebär att RGK får den diskonterade mellanskillnaden mellan marknadsräntan och kupongräntan av köparen. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

² Posten utgörs av nettoräntebetalningar till myndigheters m.fl. behållningar och skulder hos RGK. Dessa behållningar är inte en del av statsskulden men belastar trots detta anslaget. Posten ingår inte längre i redovisningen av de kostnads-mässiga räntorna då den inte påverkar det finansiella sparandet. RGK:s inlåning från myndigheter m.fl. ingår inte i statsskuldskonceptet. RGK:s nettoutlåning till myndigheter m.fl. påverkar istället statsskulden genom lånebehovet. Myndigheternas nettoräntekostnader avräknas deras eventuella anslag. Posten in- och utlåning förhindrar att myndigheternas nettoräntekostnader dubbelräknas på statsbudgeten. Om kostnaderna för statsskulden skall analyseras bör dessa nettokostnader inte ingå.

³ Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

⁴ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och saldo men inte statens finansiella sparande.

Tabell 3.3 Kostnads-mässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006
Summa räntor enligt tabell 3.2 ¹	55,1	39,8	47,4	59,8	62,7
Justering kursdifferenser vid emission ²	0,2	12,2	3,9	-2,7	-3,3
Justering nollkupong-räntor ³		-1,8	-1,1	0,6	0,6
Justering övriga räntor ³	7,7	1,8	3,3	1,8	0,8
Övrigt	0,0	0,0	0,5	0,9	1,9
Summa kostnadsjustering	8,0	12,2	6,6	0,6	-0,9
Summa räntekostnader⁴	63,1	52,0	54,0	60,4	62,7

Anm: Beloppen är avrundade och stämmer därför inte alltid med summan.

¹ Summa räntor har i tidigare budgetpropositioner inkluderat in- och utlåning, dvs. nettoutgiften av myndigheters m.fl. ränteflöden gentemot RGK.

² Justeringsposten utgörs av den del av kursdifferensen som faktiskt hör till det aktuella året minus det som avräknats på anslaget. Härigenom periodiseras kostnaden på respektive år.

³ På dessa poster periodiseras upplupna räntekostnader på respektive år.

⁴ Exklusive realiserade valuta- och kursdifferenser.

Bemyndigande att överskrida anslaget

Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida ramanslaget 92:1 *Räntor på statsskulden*. Under 2002 har regeringen utnyttjat bemyndigandet. Utfallet på anslaget uppgick till 67,2 miljarder kronor vilket är 4,1 miljarder kronor högre än vad som anvisats av riksdagen i den ursprungliga statsbudgeten.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida anslaget under 2004 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

3.2 Faktorer som påverkar ränteutgifterna

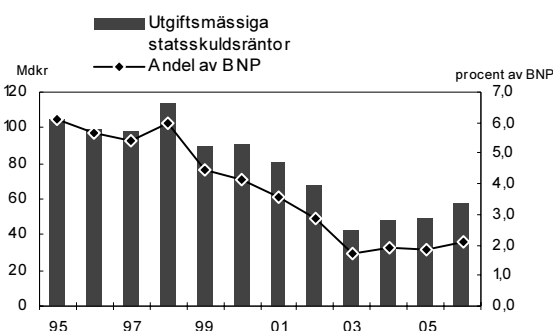
Storleken på statsskulden, räntenivåer och den svenska kronans växelkurs mot andra valutor är de viktigaste faktorerna för ränteutgifternas storlek.

Ränteutgifterna påverkas även av de övergripande riktlinjer för statsskuldens förvaltning som regeringen årligen fastställer och av den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret använder. Den upplåningsteknik som Riksgäldskontoret väljer kan på kort sikt få betydande effekter på ränteutgifterna, främst genom att ränteutgif-

ter omfördelas i tiden, t.ex. genom över- och underkurser vid emission.

Ränteutgifterna för statsskulden blev knappt 14 miljarder kronor lägre 2002 jämfört med 2001. Nedgången beror bl.a. på att ett lån med hög kupongränta förföll under 2002 och ersattes med lån med lägre kupongränta. Därtill kommer att statsskulden minskat under en följd av år och ett lägre ränteläge. Dessutom halverades de realiserade valutaförlusterna, bl.a. till följd av att kronan i genomsnitt var starkare än under 2001.

Diagram 3.1 Statsskuld räntor (utgiftsmässiga) 1995–2006

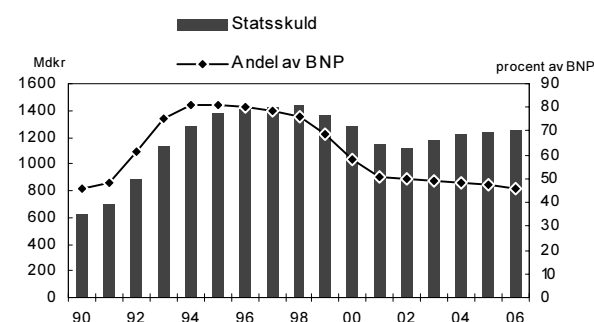
Av diagram 3.1 framgår att de utgiftsmässiga statsskuld räntorna har minskat från ca 105 miljarder kronor 1995 till ca 67 miljarder kronor 2002. Detta beror främst på lägre marknadsräntor samt att statsskulden har minskat. Som andel av BNP minskar statsskuld räntorna under motsvarande period från 6,1 till 2,9 procent. För 2003 beräknas de utgiftsmässiga statsskuld räntorna till 42,0 miljarder kronor och 2004 till 47,5 miljarder kronor. Åren 2005–2006 beräknas de utgiftsmässiga statsskuld räntorna till 48,6 respektive 58,1 miljarder kronor. Beräknat som andel av BNP ökar statsskuld räntorna från 1,7 till 2,1 procent under perioden 2003–2006.

De ökade ränteutgifterna 2004 och 2005 jämfört med 2003 beror främst på minskade överkurser. Ett högre ränteläge och en något större statsskuld mot slutet av perioden innebär också ökade utgifter för statsskuld räntorna.

3.2.1 Statsskulden och statsbudgetens saldo

Vid utgången av 2002 var statsskulden 1 121¹ miljarder kronor. Förändringar i statsskuldens storlek beror i huvudsak på statsbudgetens saldo. Därutöver kan den även påverkas av omvärderingseffekter. Då statsbudgetens saldo visar överskott kan amortering ske på statsskulden.

Diagram 3.2 Statsskulden som andel av BNP och i miljarder kronor

Som framgår av diagram 3.2 ökade statsskulden kraftigt från 1990 till 1996 då statsskulden steg från ca 600 till drygt 1 400 miljarder kronor eller till drygt 80 procent av BNP. Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Från 1990 växte budgetunderskottet kraftigt fram till 1993, då budgetsaldot uppgick till minus 250 miljarder kronor. Under perioden 1994–1997 stabiliserades skulden som andel av BNP (skuld kvoten) på omkring 80 procent. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskottet reducerades markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett positivt saldo på 10 miljarder kronor. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 och 2000 främst till följd av engångseffekter föranledda av pensionsreformen.

Som en följd av den positiva utvecklingen av statsbudgetens saldo har skuld kvoten reducerats markant och uppgick vid utgången av 2002 till knappt 50 procent av BNP. Förra året minskade statsbudgetens saldo till ca 1 miljard kronor. I år beräknas statsbudgetens saldo till ett underskott,

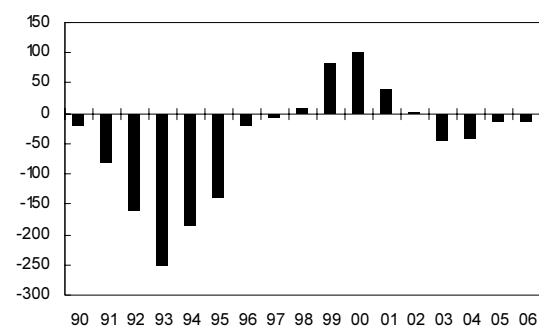
¹ Ett nytt statsskuldsmått trädde i kraft den 1 januari 2003. Det nya måttet innebär att statsskulden blir ca 44 miljarder kronor högre fr.o.m. den 1 januari 2003 jämfört med den tidigare definitionen. Statsskulden vid utgången av 2002 beräknad enligt det nya måttet motsvarar 1 165,4 miljarder kronor.

dvs. ett lånebehov, på ca 44 miljarder kronor. För åren 2004–2006 beräknas statsbudgetens saldo uppvisa underskott på ca 42 respektive ca 14 och ca 13 miljarder kronor.

Nominellt beräknas statsskulden till följd av de positiva lånebehoven öka från ca 1 165 miljarder kronor vid ingången av 2003 till ca 1 251 miljarder kronor 2006. Som andel av BNP beräknas skulden minska från ca 50 procent vid årsskiftet 2002/03 till 45,5 procent vid slutet av beräkningsperioden.

Diagram 3.3 Statsbudgetens saldo 1990–2006

Miljarder kronor

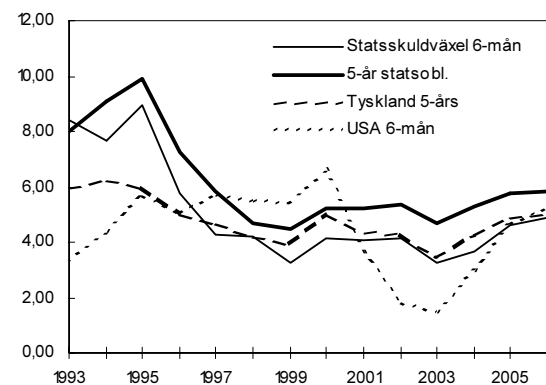

3.2.2 Ränte- och valutakursutveckling

Värdet på den svenska kronan påverkar ränteutgifterna på valutaskulden. En svagare krona ökar och en starkare minskar ränteutgifterna. Därutöver påverkas ränteutgifterna även av valutakurser mellan andra valutor än kronan. När ett lån förfaller realiserar en valutadifferens, vilken läggs till ränteutgifterna.

Diagram 3.4 Ränteförutsättningar årsgenomsnitt

Procent

Räntenivåerna både i Sverige och internationellt har under senare år sjunkit betydligt. Räntorna antas ha bottnat under 2003. Därefter antas de successivt stiga under beräkningsperioden.

Tabell 3.4 Ränteförutsättningar (årsgenomsnitt)

	2003	2004	2005	2006
Statsskuldväxel 6-mån	3,28	3,65	4,58	4,90
Statsobligation 5-års	4,20	4,76	5,23	5,30
Tyskland 5-års	3,46	4,24	4,86	5,00
USA 6-mån	1,47	2,97	4,65	5,20

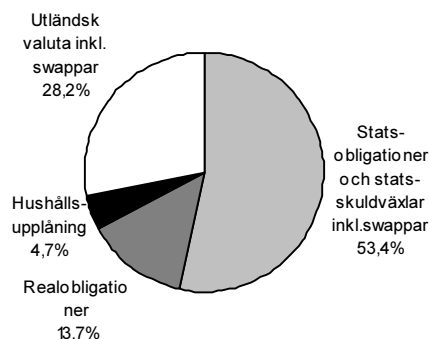
3.2.3 Upplåning

De övergripande strategierna för förvaltningen av statsskulden bestäms årligen av regeringen i ett riktlinjebeslut. Det viktigaste innehållet i beslutet är skuldens genomsnittliga räntebindningstid (duration), amorteringstakten i utländsk valuta och fördelningen av upplåning mellan nominella och reala instrument i svenska kronor. Inom de fastställda ramar som bestämts har Riksgäldskontoret mandat att fatta beslut om hur statsskulden skall förvaltas under förutsättning att målet om att minimera kostnaderna med beaktande av risk uppfylls.

Statsskuldens fördelning mellan olika skuldslag framgår av diagram 3.5. En första indelning kan göras mellan lån i svenska kronor och utländsk valuta. För skulden i svenska kronor görs ofta också en indelning mellan nominella och reala instrument.

Diagram 3.5 Statsskuldens (inkl. skuldskötselinstrument) fördelning på instrumenttyper

Andelar av statsskulden 2003-08-29

Källa: Riksgäldskontoret

Nominella lån i svenska kronor

Drygt hälften av statsskulden är finansierad med nominella lån i svenska kronor. De två instrument som används är i huvudsak statsskuldväxlar och statsobligationer. I upplåningen från hushåll står premieobligationer för den största delen.

Statsskuldväxlar är ett instrument där löptiden normalt sett uppgår till högst ca 12 månader. Den korta löptiden gör att detta instrument huvudsakligen används till att parera kortsiktiga fluktuationer i lånebehovet. Räntan på en statsskuldväxel är skillnaden mellan det belopp som staten erhåller när växeln emitteras och det belopp som staten återbetalar vid förfall, ett s.k. nollkuponginstrument. Den korta löptiden på statsskuldväxlar gör att en förändring i räntenivån slår igenom relativt snabbt på räntekostnaderna för den delen av skulden.

Statsobligationer har en fast årlig kupongränta, vilket innebär att räntan betalas ut årligen med ett lika stort belopp varje gång. Normalt sett finns ca 10 olika statsobligationer med en löptid på mellan 1 och 10 år. Från början brukar kupongräntan och marknadsräntan, den ränta som används för att beräkna obligationens pris, vara ungefär densamma. Allt eftersom förändras vanligtvis marknadsräntan, vilket får till följd att obligationerna får en överkurs alternativt en underkurs. När Riksgäldskontoret emitterar obligationer med överkurs betraktas det som en ränteutgift och om det är underkurs som en ränteutgift. Det här kan göra att de kassamässiga räntorna för enskilda år kan variera betydligt, vilket t.ex. är fallet 2003 då stora överkurser förväntas uppstå. De kostnadsmissiga räntorna påverkas däremot inte av över- och underkurser.

Reala lån i svenska kronor

Realobligationer är ett något mer komplicerat instrument än nominella obligationer när det gäller att beräkna räntan. Förenklat uttryckt kan den som köper en realobligation sägas erhålla en real ränta plus kompensation för inflationen. Realobligationer finns både med årlig kupongränta och som obligationer utan kupong, s.k. nollkupongare. Räntan för realobligationer med kupong räknas upp med inflationen liksom det belopp som återbetalas på förfalldagen. För nollkupongare gäller motsvarande att återbetalningsbeloppet räknas upp med inflationen. Konstruktionen för realobligationer med och utan kupong gör att en stor del av räntan betalas först när lånet förfaller. I likhet med vad som gäller

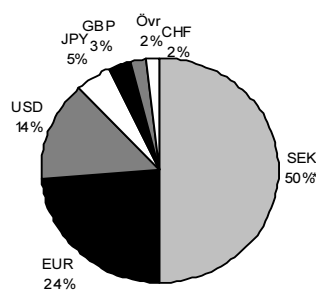
för nominella obligationer uppstår det över- och underkurser, vilka vid sidan av relationen mellan kupongränta och marknadsränta även är beroende av inflationen.

Nominella lån i utländsk valuta

Valutaskulden är finansierad dels i obligationer direkt i utländsk valuta, dels med s.k. kron/valutaswappar. Kron/valutaswappar kan förenklat sägas vara avtal där en räntebetalning i kronor byts mot en räntebetalning i utländsk valuta, t.ex. i euro. Under senare år har det varit billigare att låna i utländsk valuta, genom kron/valutaswappar än genom direktupplåning. Det har inneburit att denna del av valutaskulden har växt till ca 50 procent. De kostnadsmissiga fördelarna har dock minskat varför upplåningen nu görs i ungefär lika omfattning i direktlån och kron/valutaswappar.

Diagram 3.6 Finansiering av valutaskulden per valuta

Andelar 2003-08-29

* kron/valutaswappar

Riksgäldskontorets styrelse fastställer varje år ett benchmark för hur fördelningen mellan olika valutor inom den utländska skulden ska se ut. Avvikelsena från benchmark i den faktiska valutafördelningen regleras genom derivattransaktioner i en s.k. "currency overlay". En del av valutaskulden finansieras med lån i kronor, som sedan swappas till exponering i utländsk valuta. Finansieringen av valutaskulden visas i ovanstående diagram och exponeringen efter derivattransaktioner visas i diagram 3.7.

Källa: Riksgäldskontoret

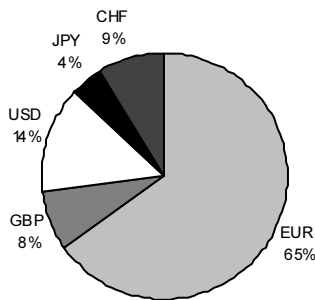
Derivat

Derivat används i huvudsak i valutaskulden. En typ av derivat är som nämnts ovan kron/valutaswappar som används för att skapa exponering i en annan valuta. Andra derivat används för att skapa en viss fördelning mellan olika valutor i valutaskulden. Riksgäldskontoret fastställer årligen ett riktmärke för valutafördelningen i syfte att ge valutaskulden en lämplig sammansättning med hänsyn till målet om kostnadsminimering med beaktande av risk. Andra derivat används för att styra durationen i valuta-

skulden. Derivatkontrakten ger även de upphov till ränteutgifter och ränteintäkter som är beroende av ränte- och valutakursutvecklingen. Derivatet är en del av upplåningsstrategin som syftar till att låna så billigt som möjligt, men det är också en viktig del av skuldens riskstyrning.

Diagram 3.7 Valutaskuldens fördelning per valuta efter derivattransaktioner

Andelar 2003-08-29

Källa: Riksgäldskontoret

I riktlinjebeslutet för Riksgäldskontorets förvaltning av statsskulden 2003 har regeringen beslutat att valutaamorteringen skall uppgå till 25 miljarder kronor för 2003, med ett intervall på +/- 15 miljarder kronor. Den långsiktiga inriktningen är att reducera valutaskuldens andel av statsskulden.

Regeringen lämnar årligen en utvärdering av statsskuld förvaltningen till riksdagen. Regeringen överlämnade i april 2003 skrivelsen om utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning för perioden 1998–2002 (skr. 2002/03:104).

3.3 Känslighetsanalys

Förändrade ränteantaganden

En ökning av korta och långa svenska marknadsräntor med en procentenhet från och med september till och med årsskiftet 2003/04 skulle öka de kassamässiga statsskuld räntorna med ca 2,6 miljarder kronor under året. Effekten på de

kostnadsmissiga statsskuld räntorna skulle bli ca 0,6 miljarder kronor. Om den svenska marknadsräntan under ett enskilt år ökar eller minskar med en procentenhet blir de kassamässiga statsskuld räntorna året då förändringen inträffar ca 3 miljarder kronor högre respektive lägre medan räntorna året därpå ökar respektive minskar med 1,5 miljarder kronor. Effekten på de kostnadsmissiga statsskuld räntorna om räntan är en procentenhet högre eller lägre än beräkningsantagandena för ett enskilt år blir 1,1 – 1,5 miljarder kronor högre eller lägre innevarande år och året därpå samt ca 2 miljarder kronor åren efter det.

Förändrade valutaantaganden

En förstärkning eller en försvagning av kronkursen med en procent från och med september till och med årsskiftet 2003/04 skulle generera minskade respektive ökade realiserade valutakursdifferenser på ca 0,2 miljarder kronor. En förstärkning respektive försvagning av kronkursen med en procent från och med 2004 skulle minska respektive öka realiserade valutakursdifferenser med ca 0,5 miljarder kronor. Detta gäller en generell förändring av kronkursen. I de fall kronan rör sig åt olika håll gentemot olika valutor kan enprocentiga förändringar gentemot valutaskuldportföljen implicera betydligt större ökning eller minskningar av de realiserade valutadifferenserna. Vidare kan effekten förstärkas vid stora, kortfristiga rörelser i växelkurserna. Realiserade vinster eller förluster till följd av växelkurs påverkar enbart de kassamässiga statsskuld räntorna.

Förändrade budgetsaldoantaganden

En förbättring av budgetsaldot med 20 miljarder kronor ett enskilt år skulle minska de kassamässiga statsskuld räntorna med ca 0,8 miljarder kronor från och med året efter det att förändringen inträffar. Det första året blir effekten ca hälften, dvs. ca 0,4 miljarder kronor. Beräkningen är schablonmässig. Beroende på när förändringen sker under året och hur det förändrade lånebehovet påverkar finansieringen kan det få en avvikande effekt.

3.4 Regeringens överväganden

Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivån 2004–2006, för anslaget 92:1 Räntor på statsskulden

Miljoner kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget¹	54 300	54 300	54 300
Förändring till följd av:			
Beslut	0	0	0
Övriga makroekonomiska förutsättningar ²	800	-9 300	-2 900
Volym ³	-4 700	700	3 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ⁴	-2 866	2 920	3 132
Förslag/beräknat anslag	47 534	48 620	58 132

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, (bet. 2002/03:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Summa förändring valutaförluster/vinster och kursförluster/vinster jämfört med beräknat 2003 i 2003 års statsbudget (se även tabell 3.2 samt tabell 3.3 i kap 3 räntor på statsskulden, UO 26, prop. 2002/03:1).

³ Motsvarar ej exakt volymförändring utan är en summering av förändringar räntor på lån i svenska kronor och utländsk valuta jämfört med beräknat 2003 i 2003 års statsbudget (se hänvisning under not 2).

⁴ Summa förändring räntor på över-/underkurser vid emission, in/utlåning, samt övrigt jämfört med beräknat 2003 i 2003 års statsbudget (se hänvisning under not 2).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 47 534 000 000 kronor anvisas under anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* för 2004. För 2005 beräknas anslaget till 48 620 000 000 kronor och 2006 beräknas anslaget till 58 132 000 000 kronor.

4 Oförutsedda utgifter

92:2 Oförutsedda utgifter

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	450	Anslags- sparande	42 425
2003	Anslag	10 000 ¹	Utgifts- prognos	10 000
2004	Förslag	10 000		
2005	Beräknat	10 000		
2006	Beräknat	10 000		

¹Inklusive av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

4.1 Omfattning

Ett särskilt anslag finns upptaget på statsbudgeten för att vid behov kunna användas för oförutsedda utgifter. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 10 miljoner kronor. Medel från anslaget tas i anspråk efter beslut av regeringen i varje enskilt fall.

4.2 Anspråktagande av anslaget 2002 och t.o.m. juli 2003

Under 2002 utbetalades 450 000 kronor från detta anslag. Av detta belopp har 200 000 kronor betalats ut via Justitiedepartementet. Utbetalningarna avser två ärenden gällande ersättning för att anställningsförhållanden påverkats då uppgifter lämnats ur Säkerhetspolisens register.

Ett motsvarande belopp har dragits in från det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:2 *Säkerhetspolisen*. Via Utrikesdepartementet har 250 000 kronor betalats ut gällande ersättning avseende överenskommelse av förlikningsförhandlingar angående mål mot Sverige inför Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Ett indrag på motsvarande belopp kommer att göras under innevarande år från det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:5 *Domstolsväsendet*.

Till och med juli i år har 5 054 892 kronor betalats ut från detta anslag. Av detta belopp har 4 679 892 kronor betalats ut via Justitiedepartementet enligt beslut om ersättning avseende skadegörelse i samband med EU-toppmötet i Göteborg. I beloppet ingår ersättning till Kammarkollegiet rörande uppdrag i ärendet.

Via Utrikesdepartementet har 275 000 kronor betalats ut gällande ersättning avseende överenskommelse från förlikningsförhandlingar angående mål mot Sverige inför Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Ett motsvarande belopp har dragits in från utgiftsområde 5 Internationell samverkan uppförda anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet*. Vidare har 100 000 kronor betalats ut via Justitiedepartementet. Utbetalningen avser ersättning för anställningsförhållanden som påverkats då uppgifter lämnats ur Säkerhetspolisens register. Ett motsvarande belopp har dragits in från det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:2 *Säkerhetspolisen*.

Tabell 4.2 Utbetalningar 2002 och 2003 januari t.om. juli*Tusental kronor*

2002	Justitiedepartementet, 2 ärenden	200
2002	Utrikesdepartementet	250
Summa 2002		450
2003	Utrikesdepartementet	275
2003	Justitiedepartementet, 2 ärenden	4 780
Summa 2003, januari t.o.m. juli		5 055

4.3 Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning behövs ett anslag för oförutsedda utgifter även fortsättningsvis.

Anslaget bör få disponeras för utgifter som är av så brådskande art att ärendet inte hinner underställas riksdagen samtidigt som utgifterna inte lämpligen kan täckas av andra medel som står till regeringens förfogande.

Under en lång följd av år har riksdagen även medgett att anslaget får användas för vissa

speciella ändamål om andra medel inte står till förfogande. Regeringen har sålunda från detta anslag fått betala ut t.ex. belopp som staten genom lagakraftvunnen dom ålagts att betala, belopp som staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ersätta samt skador inom landet som uppkommit genom tidigare krigsförhållanden (se prop. 1997/98:1, utgiftsområde 26, s.13 f). Regeringen bör även fortsättningsvis få betala ut ersättning för skador av sådan natur.

Anslaget får inte användas för att tillgodose behov som omtalas i 9 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen, dvs. behov av medel för rikets försvar under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Det ankommer på regeringen att i efterhand anmäla till riksdagen vilka utgifter som täckts genom att medel från anslaget tagits i anspråk.

Anslagets karaktär medger inte någon närmare bedömning av omfattningen för oförutsedda utgifter. Regeringen föreslår att medel för oförutsedda utgifter skall anvisas på ett ramanslag och att anslagsbeloppet skall vara 10 miljoner kronor.

5 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tabell 5.1 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

2002	Utfall	156 032		
2003	Anslag	140 000 ¹	Utgifts- prognos	118 750
2004	Förslag	140 000		
2005	Beräknat	140 000		
2006	Beräknat	140 000		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2004.

5.1 Omfattning

Anslaget avser provisionskostnader relaterade till upplåning och förvaltning av statsskulden. Samtliga provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning redovisas utanför utgiftstaket, vilket innebär att de behandlas på samma sätt som räntekostnaderna på statsskulden.

Merparten av provisionskostnaderna utgörs av försäljningsprovisioner till de banker som agerar som mellanhänder vid försäljningen av Riksgäldskontorets lån. Dessa mellanhänder tar på sig hanteringskostnader och i vissa fall risker som de kompenseras för genom provisioner. I provisionskostnaderna ingår också utgifter för provisioner i samband med inlösen av lån, för-

valtningsprovisioner till externa förvaltare samt kreditavgifter.

De senaste årens fallande provisionskostnader för den nominella kronskulden förklaras bl.a. av minskade inlösenprovisioner till bankerna för hantering av förfallande premieobligationer. Vidare har provisioner vid nyförsäljning av premieobligationer minskat dels som en effekt av sjunkande upplåningsvolymerna av premieobligationer, dels p.g.a. att Riksgäldskontoret successivt ökat andelen egenförsäljning.

Bemyndigande att överskrida anslaget

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att överskrida ramanslaget 92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning under 2004 om det är nödvändigt för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

Under 2002 behövde inte regeringen utnyttja motsvarande bemyndigande.

5.2 Regeringens överväganden

Tabell 5.2 Härledning av anslagsnivån 2004–2006 för anslaget 92:3 Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning

Tusental kronor

	2004	2005	2006
Anvisat 2003 i 2003 års statsbudget	140 000	140 000	140 000
Förändring till följd av :			
Beslut	0	0	0
Överföring andra anslag m.m.	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	140 000	140 000	140 000

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 140 000 000 kronor anvisas under anslaget 92:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* för 2004. För åren 2005–2006 beräknas anslaget till 140 000 000 kronor.